

Казус

Марина и Емил Димитрови били съпрузи от 2007 г. През 2008 г. Емил регистрирал ЕТ „Емил Димитров” със седалище Пловдив и предмет на дейност продажба на стоки в първоначален, обработен или преработен вид. Веднага след регистрацията и вече в търговско качество Емил закупил с нотариален акт 50 дка земеделска земя на стойност 40 000 лв. в землището на Пловдив и впоследствие я засадил с бадемови дръвчета. Земята била вписана в търговските книги като дълготраен материален актив. Към края на 2008 г. Емил изградил въз основа на разрешено строителство в границите на урбанизираната територия сграда, предназначена за складиране. Дейността се развивала добре, но заетостта му и честите му отсъствия довели до влошаване на съпругеските отношения. В резултат на това през 2011 г. бракът между Марина и Емил бил прекратен с развод по взаимно съгласие.

С цел развиване на бизнеса Емил в качеството си на ЕТ и заедно с Иванов учредили ТД под наименование „АГРАРИЯ” АД със седалище София и капитал 100 000 лв., разпределен на 1000 броя акции с номинална стойност 100 лв. всяка. ЕТ записал при учредяването 700 акции, а Иванов – 300. Според устава вноската на Иванов била в пари, а тази на ЕТ „Емил Димитров” – в имоти. С писмено волеизявление, скрепено с печата на ЕТ, Емил дал съгласието си за внасяне в капитала на АД на 50 дка земеделска земя ведно със засадените бадемови дръвчета и складовото помещение, описани подробно в устава. Имотите били оценени от три независими вещи лица, посочени от длъжностното лице по регистрацията към Агенцията по вписвания, според които пазарната оценка на земята била 40 000 лв., на дръвчетата – 10 000 лв., а на складовото помещение – 20 000 лв.

Новоучреденото АД било вписано в търговския регистър на 15.10.2012 г., като към този момент вноските в капитала били внесени изцяло, а владението върху апортираните имоти – предадено.

Узнавайки за апорта от вписванията в търговския регистър, на 10.11.2017 г. Марина предявила пред Софийски градски съд срещу „АГРАРИЯ” АД иск, с който искала да бъде признато за установено по отношение на нея, че тя е собственик на земеделската земя ведно с бадемовите дръвчета и складовото помещение, като поискала и предаване на владението. С отговора на исковата молба „АГРАРИЯ” АД предявили възражение за недопустимост на производството пред СГС, както и за неоснователност на претенцията, позовавайки се на изтекла в тяхна полза придобивна давност. Ответникът поискал още и привличане на ЕТ „Емил Димитров” в качеството му на помагач.

Съдът отхвърлил всички възражения на ответника, допуснал с определение привличането и постановил решение при участието на третото лице помагач, с което отхвърлил иска на Марина.

Въпроси:

1. Квалифицирайте първоначално предявения иск и преценете неговата родова и местна подсъдност.
2. Допустимо ли е привличането на ЕТ «Емил Димитров» в качеството му на помагач в процеса?
3. Представлява ли апортът търговска сделка и действителен ли е той?
4. Действително или не е учреденото търговско дружество, ако приеме апорта за недействителен?
5. Станало ли е «АГРАРИЯ» АД собственик на апортираните имоти и на какво правно основание?
6. Преценете допустимостта на съдебното решение, като се аргументирате правно.
7. Преценете основателността на съдебното решение, като се аргументирате правно.

Отговори

1. Правната квалификация на иска се определя от твърденията на ищеца и заявления петитум. С петитума на иска ищецът претендира установяване със СПН правото си на собственост върху процесните имоти и предаване на владението. Искът намира своето правно основание в разпоредбата на чл. 108 ЗС. Ревандикационният иск е родово подсъден на районния съд, ако цената му е до 50 000 лв. вкл. (арг.от чл. 104, т. 3 ГПК). Местната подсъдност е специална и се определя от местонахождението на недвижимия имот, а не от постоянния адрес или седалището на ответника (арг. от чл. 109 ГПК). Съобразно фактическите обстоятелства по казуса ответникът е търговско дружество, чието седалище е гр. София, но имотите – предмет на спора, се намират в гр. Пловдив. Цената на така предявения иск се определя от правилото на чл. 69, ал. 1, т. 2 ГПК, според което меродавна е данъчната оценка на конкретния имот, а при липса на такава – пазарната цена. В казуса липсват данни за данъчна оценка, но според вещите лица пазарната оценка на всеки един от спорните имоти е на стойност до 50 000 лв. Следователно, искът следва да бъде предявен пред РС - Пловдив.

Отговор: искът е с правно основание разпоредбата на чл. 108 ЗС и следва да бъде предявен пред РС – Пловдив.

2. Привличането е конституиране на трето лице като подпомагаща страна по почин на една от главните страни в процеса и независимо от неговата воля. Чрез него привличащата страна цели при неблагоприятен за нея изход да подчини привлеченото лице на силата на мотивите по арг. от чл. 223, ал. 2 ГПК, за да обезпечи своето правно положение в следващ процес между нея и помагача. Допустимостта на привличането е поставено в зависимост от наличие на правен интерес у привличащия. Такъв ще е налице винаги щом третото лице има интерес решението да бъде постановено в полза на привличания (арг. от чл. 219, ал. 1 ГПК във връзка с чл. 218 ГПК). ЕТ «Емил Димитров» има интерес решението по ревандикационния иск да бъде постановено в полза на ответника – «АГРАРИЯ» АД, защото в противен случай рискува да бъде ангажирана отговорността му за евикция. При апорт на недвижимата вещь задълженията на прехвърлителя са да прехвърли собствеността върху вещта и да предаде владението. Същите задължения има и продавачът на такава вещь. Затова, ако апортираната вещь е чужда, последиците от съдебно отстранение следва да се уредят по аналогия с разпоредбата на чл. 191, ал. 1 ЗЗД, уреждаща последиците от продажба на чужда вещь. Без значение за допустимостта на привличането е дали в действителност апортираната вещь е своя или чужда, доколкото тези въпроси са относими към съществуването на спора.

Отговор: допустимо е привличане на ЕТ «Емил Димитров» като трето лице помагач от страна на ответника «АГРАРИЯ» АД.

3. Апортът е особен вид разпоредителна сделка с транслативен ефект, чийто фактически състав е сложен. Волеизявленията на страните се изразяват в два акта – съгласие на вносителя, дадено в писмена форма за действителност с нотариална заверка на подписа, и дружествен договор, респ. устав при апорт в АД, с пълно описание на вноската и отразяването ѝ в капитала. Преценката за търговския характер на дадена сделка се извършва въз основа на два нормативни критерия – обективен и субективен. Според обективния критерий всички сделки, включени в списъка по чл. 1, ал. 1 ТЗ, са търговски без оглед на качествата на лицата, които ги извършват (чл. 286, ал. 2 ТЗ). Съобразно фактическите обстоятелства по казуса, апортът е учредителен, по силата на който се прехвърлят права срещу придобиване на акции. В доктрината се среща разбиране, че учредителният апорт може да се опиричи на договор с уговорка в полза на трето лице, поставен под условие, че третото лице възникне като правен субект (*Герджиков, О. Коментар на ТЗ. Книга I, 2007, с. 393*). Характерът на апорта като сделка не позволява той да бъде причислен към нито една от сделките, включени в списъка на абсолютните търговски сделки по чл. 1, ал. 1 ТЗ. Според субективния критерий търговски са сделките, сключени от търговец в това му качество и свързани с неговото занятие (чл. 286, ал. 1 ТЗ). Вносителят е търговец (ЕТ). Срещу внесеното в новоучреденото дружество имущество той ще придобие акции. Акциите са ценни книги, но придобиването им не е спекулативно, доколкото не се цели тяхната последваща продажба. Чрез апортните вноски се гарантира вписаното в търговския регистър число на капитала, затова и апортната сделка не може да бъде нито сделка по занятие, нито сделка, обслужваща занятието на търговеца. Занятието се дефинира като планомерно и системно упражнявана дейност с цел извличане на постоянен и траен източник на доходи. Апортът е правно средство, чрез което се постига само участие в капиталово търговско дружество. По изложените причини апортът не представлява и субективна търговска сделка.

Относно действителността на апорта:

За да бъде действителен апортът, той трябва да отговаря на специалните изисквания за форма, предвидени в разпоредбата на чл. 73 ТЗ, както и да бъде спазена процедурата по извършването му, предвидена в разпоредбата на чл. 72, ал. 2 ТЗ. Според установените в казуса фактически обстоятелства апортната вноска е оценена от три независими вещи лица, посочени от длъжностното лице по регистрацията към АВ, без да е извършен в предвидена от закона форма. Законът предполага писмено съгласие на вносителя с описание на вноската и нотариална заверка на подписа му, щом се апортират недвижими имоти в капиталово ТД, каквото е АД (арг. от чл. 73, ал. 1 ТЗ). Тези фактически констатации обуславят правния извод, че апортът е нищожен поради липса на форма (арг. от чл. 26, ал. 2, пр. 3 ЗЗД вр. чл. 73, ал. 1 ТЗ). Доколкото апортът не

представлява търговска сделка, отпада възможността неговата недействителност поради липса на форма в конкретната хипотеза да бъде преценявана съобразно специалното правило, визирано в разпоредбата на чл. 293, ал. 3 ТЗ.

Отговор: апортната сделка не представлява нито обективна, нито субективна търговска сделка по аргумент от разпоредбите на чл. 286, ал. 1 и 2 ТЗ. Той е нищожен на основание чл. 26, ал. 2, пр. 3 ЗЗД вр.чл. 73, ал. 1 ТЗ.

4. Недействителност на вече учредено търговско дружество може да бъде обявена само на изрично посочени в закона основания. Такова изрично основание е не внасянето на предвидената от закона част от капитала, закрепено в разпоредбата на чл. 70, ал. 1, т. 6 ТЗ. Апортът представлява непарична вноска в капитала на ТД, а неговата недействителност като сделка би могла да засегне действителността на учреденото вече капиталово търговско дружество, щом чрез тази недействителност се засяга изискването на посочената правна норма. От данните по казуса се установява, че АД е учредено с капитал от 100 000 лв. над минималния праг от 50 000 лв. (арг. от чл. 161, ал. 2 ТЗ), като при учредяването са внесени 30 000 лв., представляващи 30 % от номиналната стойност на всички акции. Минимално предвидената от закона част от капитала, която следва да бъде внесена при учредяването, е 25 % от номиналната или предвидената в устава емисионна стойност не на всички, а на всяка акция (арг. от чл. 174, ал. 1, т. 3 ТЗ). Основната функция на капитала е гаранционна. Нормата на чл. 70, ал. 1, т. 6 ТЗ цели именно защита на тази функция на капитала и охрана интересите на третите лица, с които ТД влиза в правоотношения. Ако всеки акционер при спазване на правилото на чл. 174, ал. 1, т. 3 ТЗ внесе 25 % от стойността на своите акции, общият внесен капитал би бил 25 %. Следователно, законът не допуска съществуване на АД с внесен капитал, по-малък от 25 %, с което е осигурена поне в минимална степен гаранционната функция на капитала. Нормата на чл. 174, ал. 1, т. 3 ТЗ създава задължение за всеки един от акционерите за принос във финансиране на дейността на ТД. Неизпълнението на това изискване се санкционира с изключване (арг. от чл. 189, ал. 2 ТЗ). Следователно, неизпълнение на изискването на чл. 174, ал. 1, т. 3 ТЗ има действие само във вътрешните отношения на АД. Горните аргументи налагат разбиране, че макар да не са внесени 25 % от стойността на всяка акция, то внесената част от капитала е повече от 25 % и не оправдава обявяването на ТД за недействително. Дори и да се приеме, че нормите на чл. 174, ал. 1, т. 3 ТЗ и чл. 70, ал. 1, т. 6 ТЗ следва да се тълкуват във връзка една с друга и съобразно това да обосновават основание за недействителност на ТД, то тази недействителност вече не може да бъде обявена. Недействителността на ТД е специална спрямо недействителността, установена в гражданското законодателство. Тя не се прогласява, а обявява само по искане на легитимирано лице (арг. от чл. 70, ал. 2 ТЗ) и то в кратък едногодишен преклузивен срок, чието начало се свързва с деня на

възникване на дружеството (арг. от чл. 70, ал. 2 ТЗ). Пропускането на срока има за последица саниране на порока. Видно от данните по казуса, АД е вписано в ТР на 15.12.2012 г., от която дата то възниква като правен субект (арг. от чл. 67 ТЗ). До предявяване на иска на Марина – 10.01.2018 г., няма данни да е бил предявяван иск по чл. 70, ал. 2 ТЗ от легитимирано лице, поради което последиците от недействителността на дружеството отпадат.

Отговор: недействителността на апорта повлича недействителност на вече учреденото АД на основание чл. 70, ал. 1, т. 6 ТЗ, ако се приеме, че не е изпълнено изискването на чл. 174, ал. 1, т. 3 ТЗ за внасяне на 25 % от стойността на всяка акция. Последиците от тази недействителност отпадат при пропускане на преклузивния едногодишен срок за предявяване на специалния иск по чл. 70, ал. 2 ТЗ.

5. Недействителността на учредителния aport има за последица невъзникване на правото на собственост върху апортираните имоти на дериватно правно основание. Към момента на възникването си като правен субект и доколкото е във владение на имотите «АГРАРИЯ» АД би могъл да стане собственик само въз основа на изтекла придобивна давност в негова полза. Владението обаче е недобросъвестно, доколкото придобивното основание е нищожно поради липса на форма и не може да се приеме за годно да прехвърли собственост (арг. от чл. 70, ал. 1 ЗС). Нищожните сделки не могат да бъдат основание за упражняване на добросъвестно владение, в който смисъл е и съдебната практика (*ППВС № 6/27.12.74 г. по гр.д. № 9/74 г.*).

Отговор: АД не е станал собственик на апортираните имоти на дериватно правно основание, доколкото aportът страда от порока липса на форма. АД би могъл да придобие апортираните имоти само въз основа на давностно владение, което в конкретната хипотеза е недобросъвестно (арг. от чл. 70, ал. 1 ЗС).

6. Постановеното от СГС решение е процесуално недопустимо поради липса на положителна процесуална предпоставка за допустимост на производството, каквото е изискването за подсъдност на спора. Искът е родово подсъден на районен съд като първа инстанция (арг. от чл. 104, т. 3 ГПК). СГС е със статут на окръжен съд, разгледал спор от компетентността на районен. Въпреки това постановеното от него решение не може да бъде обезсилено само на това основание (чл. 270, ал. 4 ГПК). Искът обаче е разгледан от местно некомпетентен съд, доколкото според разпоредбата на чл. 109 ГПК искове за вещни права върху недвижим имот се разглеждат от съда по местонахождение на имота. Според данните по казуса както земята ведно с трайните насаждения, така и складовото помещение в качеството им на недвижими вещи се намират в Пловдив. Следователно, местно компетентен да разгледа спора е РС – Пловдив. Налице е

процесуална пречка за разглеждане на делото пред сезирания съд. Възражения за неподсъдност на делото по местонахождение на недвижимия имот може да се повдига както от страната, така и служебно от съда *до приключване на съдебното дирене в първа инстанция* (арг. от чл. 119, ал. 2 ГПК в редакция от 01.03.2008 г., обн. ДВ бр. 59/20.07.2007 г.). Въпреки изменението на посочената процесуално правна норма, извършено със ЗИД на ГПК, обн. ДВ бр. 65/07.08.2018 г., в сила от 07.08.2018 г., по аргумент от § 5 ПЗР на ЗИД на ГПК, обн. ДВ бр. 65/07.08.2018 г., заварените до влизане в сила на този закон съдебни производства се довършват по досегашния ред. Наличието на процесуална пречка задължава съда да прекрати делото пред себе си с определение и да го изпрати на компетентния съд (чл. 118, ал. 2 ГПК). Ако не стори това при наличие на възражение от страната в тази посока, постановеното от него решение следва да бъде обезсилено, а делото – изпратено на РС Пловдив като компетентен да разгледа конкретния спор (чл. 270, ал. 3 ГПК).

Отговор: постановеното от СГС решение е процесуално недопустимо поради нарушена местна подсъдност на основание чл. 109 ГПК и неуважено възражение по чл. 119, ал. 2 ГПК в редакция от 01.03.2008 г., обн. ДВ бр. 59/20.07.2007 г.

7. Съдебното решение освен процесуално недопустимо е още частично неправилно поради нарушение на материалния закон (чл. 293, ал. 2, пр. 1 ГПК). Спорните имоти са придобити от съпрузи по време на брак при действието на СК от 1985 г. Земеделската земя обаче е придобита от съпруг – ЕТ и включена в търговското му предприятие, доколкото земята е вписана в търговските книги като дълготраен материален актив. Според разпоредбата на чл. 19, ал. 1 СК от 1985 г., отм. с § 3 ПЗР на СК от 2009 г., придобитото по време на брак в резултат на съвместен принос представлява съпругеска имуществена общност и е без значение на чие име е придобиването, като съвместният принос пък се предполага (чл. 19, ал. 3 СК 1985 г., отм.). Презумпцията обаче за съвместен принос се изключва, щом придобитото е в резултат на търговска дейност и е включено в търговското предприятие на съпруга – ЕТ (*м. 1 от ТР № 2/2001 г., ОСГК на ВКС*). Имуствените отношения между съпрузите по заварени бракове се уреждат от нормата на § 4, ал. 1 от ПЗР на СК от 2009 г., придаваща обратно действие на ЮФ, осъществили се преди влизането му в сила. Поради това за придобивания по време на заварен към момента на влизане в сила на СК от 2009 г. брак ще е приложима нормата на чл. 22, ал. 3 СК (нов). Според посочената норма, щом по време на брак са придобити вещни права от съпруг – ЕТ, тези права са включени в търговското му предприятие и служат за упражняване на дейността му, то придобитото представлява лично имущество на съпруга – търговец.

Бадемовите дръвчета представляват трайни насаждения. Те принадлежат на собственика на земята, щом не е установено друго (чл. 92 ЗС). Друго не е установено, поради което следва да се

приеме, че бадемовите дръвчета също представляват лично имущество на съпруга – ЕТ, доколкото са придобити от него на основание приращение в качеството му на собственик на земята.

Складовото помещение е построено в границата на урбанизираната територия. Няма данни по казуса сградата да е включена в търговското предприятие на ЕТ, поради което тя не представлява лично имущество на съпруга – ЕТ. Няма данни по казуса съпрузите да са избрали режим на имуществени отношения, поради което спрямо тях ще е приложим законовият режим на общност (арг. от § 4 от ПЗР на СК вр. чл. 18, ал. 2 СК).

От изложеното може да се направи извод, че макар придобити по време на действащ брак, земята ведно с трайните насаждения върху нея са лично имущество на съпруга – ЕТ, а построеното складово помещение е придобито в режим на съпружеска имуществена общност. СИО обаче е прекратено с прекратяването на брака (чл. 27, ал. 1 СК). Последица от прекратяването на брака е превръщането на бездяловата собственост в дялова съсобственост при равни части (чл. 28 СК). Поради това, ревандикационният иск следва да бъде уважен само по отношение на $\frac{1}{2}$ ид.части от правото на собственост върху складовото помещение, доколкото и възражението на ответника за изтекла придобивна давност в негова полза е неоснователно. Ответникът няма качеството на добросъвестен владелец, доколкото макар да няма данни да е знаел, че апортираната вещь е чужда, придобивното му основание е нищожно поради липса на форма по арг. от разпоредбата на чл. 70, ал. 1 ЗС. Към момента на предявяване на ревандикационния иск не е изтекъл изискуемия от закона срок от 10 години (чл. 79, ал. 1 ЗС), за да бъде уважено възражението на ответника за придобиване на собствеността върху недвижимите имоти въз основа на давностно владение.

Отговор: постановеното решение е частично неправилно, доколкото искът следва да бъде уважен само до размера на $\frac{1}{2}$ ид.ч. от правото на собственост върху складовото помещение.